

Slovenski dom

Štev. 214.

V Ljubljani, v ponedeljek, 21. septembra 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza Italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Efficaci attacchi sulle retrovie inglesi nell'Egitto

Concentramenti di automezzi britannici bombardati

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 20 settembre 1942-XX il seguente bollettino di guerra No. 846:

Reparti aerei italiani e germanici, operando in ondate successive sulle retrovie del fronte egiziano, hanno anche ieri attaccato, con visibili risultati, concentramenti di automezzi nemici.

Un velivolo britannico è stato abbattuto dalle batterie contraeree di una nostra divisione. Nell'aeroporto di Micabba una formazione di nostri bombardieri ha provocato notevoli incendi.

Su Navarino (Grecia) un'incursione nemica non arrecava danni.

Alcune bombe sono state sganciate questa notte da aeroplani inglesi nei dintorni di Catania e di Licata senza causare vittime. Un apparecchio è precipitato in fiamme presso Cattolica Eraclea (Agrigento): uno degli aviatori neozelandesi lanciatisi con il paracadute è stato catturato.

Uspešni napadi na angleško zaledje v Egiptu

Angleška zbirališča motornih vozil bombardirana

Uradno vojno poročilo št. 846 pravi: Italijanski in nemški letalski oddelki, ki so poteli v zaporednih valovih nad zaledje egiptskega bojišča, so tudi včeraj z vidnimi uspehi napadali zbirališča sovražnih motornih vozil.

Eno angleško letalo je sestrelilo protiletalsko topništvo neke italijanske divizije.

Na letališču v Mikabi je oddelki italijanskih bombardnikov povzročil znatne požare.

Angleški napad na Navarino v Grčiji ni povzročil škode.

Angleška letala so odvrгла v prefekti noči nekaj bomb v okolici Catani in Licate, ne da bi povzročile žrtev. Eno izmed angleških letal je v plamenih tresčilo na zemljo blizu Cattolica Eraclea (Agrigento). Eden izmed novozelandskih letalcev, ki se je s padalom vrgel iz letala, je bil ujet.

Mogočen vtis vdora italijanske mornarice v gibraltarsko pristanišče v svetovni javnosti

Tanquer. 21. septembra. s. Ves maroški tisk poudarja drznost italijanskih mornaric, ki se je pokazala ob priliki ponovnega vdora v angleško oporišče Gibraltar. Na domače prebivalstvo je naredilo to dejanje sijajen in velik vtis. Vsi so si edini v tem, da je ta slavni vdor italijanske vojnne mornarice prizadeval britanskiemu ugledu nov težak udarec. Poročila iz Gibraltarskega povelja, da je britanska vlada pozvala poveljstvo trdnjave, naj se takoj zagovarja zaradi svoje nerazumljive in obžalovanja vredne nemarnosti. Glede potopitve parnika »Ravins« se je izvedelo, da so Angleži sprva poskušali ladjo rešiti, pozneje pa so to misel opustili, ker je torpeda, izstreljena iz italijanskega napadalnega sredstva, zadela ladjo v bok in s tem povzročila eksplozijo streliva, katerega je bila ladja polna. Parnik je bil namenjen za neko pristanišče v Gvinejskem zalivu, kamor je mislil pluti konvoj. Poročajo tudi, da je veliko število angleških letal stalno na poletih nad gibraltarsko ožino, kar naj bi bil jasan znak, da poveljstvo ne počiva.

Budimpešta. 21. septembra. s. Madžarski tisk s posebnim poudarkom podčrtuje uspeh italijanske mornarice v boju proti Angliji v Sredozemskem morju. List »Budap. Ertesyve« pravi, da bo vdor italijanskih oddelkov v gibraltarsko pristanišče navzlic hudim oviram ostal v zgodovini zapisan kot eno največjih mornariških dejanj. To je že drugi napad, ki ga je italijanska mornarica izvedla proti Gibraltaru. Uspeh je izreden, če se pri tem pomisli na močno obrambo utrdbe in na sredstva, s katerimi Angleži to oporišče ščitijo. Ako danes italijanska mornarica gospodari v Sredozemskem morju, je to v največji meri zaslug čudovitega junaštva mornaric in skrajne močne izkušnosti italijanskih častnikov. Junaštvo italijanskih vojakov in mornaric je brezmejno.

Niti najstrožji angleški ukrepi ne morejo pomiriti uporne Indije

Bangkok. 21. septembra. s. Iz vseh poročil, ki prihajajo iz Indije, prihaja do izraza napredovanje uporniškega gibanja, kar je nedavno priznal na sestanku zakonodajnega odbora v Novem Delhiju tudi Sir Reginald Maxwell. Po sebnem se čutijo posledice tega gibanja v organizaciji industrije, ki je vsa vprežena v vojno izdelavo. Železniški, telefonski in žrbojavni promet so večkrat prekinjeni navzlic vsem naporom državnega uradništva. Poročajo, da je bilo doslej opuštenih in razrušenih več sto železniških postaj, poštinih uradov, policijskih stražnic in upravnih poslopj, mnogo najvažnejših železnic pa je bilo pretrganih, čeravno je vlada domnožila varnostne straže. Vladni ukrepi za zatiranje upora so strogi in neumljeni, vendar niso kos uporniški gibanju, ki dobi vedno nove sile in vedno več pristavev. Trpljenje indijskega ljudstva se kaže v stalnih novih žrtvah: moške in žene, starci in mladeniči padajo pod krogami policije in vojaštva. Ječe se polnijo, koncentracijska taborišča ne zadoščajo več za vse množice domoljubov, ki jih oblasti priganjajo iz vseh krajev države. Toda borba se nadaljuje. V okraju Kahabbe je bilo 6 Indijcev ubitih, 6 pa ranjenih ob priliki neke manifestacije. Čete so streljale na množico, ki je molče korakala proti vladni palači, da bi zahtevala osvoboditev nekaterih žena, katere so pretekli teden prišli, ko so nesle vladnemu zastopniku resolucijo, da ljudstvo zahteva ukinitve in iz-

Nov uspeh nemških pomorskih in letalskih sil

Angleži so izgubili 38 ladij z 270.000 tonami — Boji pred Stalingradom besnijo dalje — Sovjetski napadi pri Voronežu spodleteli

Hitlerjev glavni stan, 21. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo tole izredno vojno poročilo:

Po popolnem uničenju velike skupine ladij na Severnem morju od 2. do 7. julija 1942 so Angleži 13. septembra ponovno poizkusili, da bi pod močno zaščito pomorskih edinic pripeljali preko Severnega morja močno ladijsko skupino v neko sovjetsko pristanišče. Zelo slabi vremenski pogoji in višje ležeče meje večnega ledu, ki omogoča plovbo bolj severno, so bili temu nastopu v prid. Oddelki nemških bojnih letal in podmornice so napadli in razbili ladijsko skupino, ki je obstojala iz približno 45 trgovskih ladij, po večdnevni požrtvovalni boji in v zelo težavnih pogojih za borbo na veliko daljavo in kljub slabemu vremenu ter močni protiletalski in lovski obrambi potopili 25 trgovskih ladij s skupno 177 tisoč tonami. Osem nadaljnjih parnikov je bilo tako hudo poškodovanih, da jih je treba šteti za izgubljene. Poleg tega je letalstvo uničilo izmed edinic, ki so ščitile skupino, en rušilec in dve stražni ladji ter zažgale še drugi rušilec. Nadalje so podmornice uničile po vztrajnem zasledovanem lovu še pet trgovskih ladij z 29.000 tonami. Končno je letalstvo z bombami zadelo dva angleška rušilca katerih učinka pa zaradi slabega vremena ni bilo mogoče opazovati.

Tako so Angleži doživeli enega izmed svojih najhujših porazov v borbi za prevoz z ladijskimi skupinami. V teku 6 dni so izgubili 38 trgovskih

ladij naloženih z najrazličnejšimi potrebščinami, med njimi 8 petrolejskih ladij s skupno 270.000 tonami. K temu je treba prišteti še izgubo šestih bojnih pomorskih edinic. Samo ostanek skupine z deloma znatno poškodovanimi ladjami je utegnil pobegniti.

Hitlerjev glavni stan, 21. septembra. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Ob Tereku so vrgle nemške čete Sovjete iz utrjenih postojank.

Na prostoru okrog Stalingrada se nadaljujejo boji z nezmanjšano srditostjo. Razbremenilni sovjetski napadi s severa so se izjalovili.

Pri Voronežu so bili sovjetski napadi deloma v borbi moža z možem s hudimi krvavimi izgubami za Sovjete zavrnjeni.

Na Sredozemskem morju je potopila nemška podmornika 1200-tonski parnik in pa 4 prevozne jadralnice.

Posamezna angleška letala so podnevi izvedla brezuspešne motilne polete nad nemškimi ozemlji. Sestreljeno je bilo eno letalo. Ponoči so prileteli angleški bombardniki nad jugovzhodno in južno Nemčijo. Na nekaterih krajih, med drugim v mestu Münchnu so rušile bombe in požari povzročili škodo predvsem v stanovanjskih okrajih in na javnih poslopjih. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Večje število napadajočih bombardnikov je bilo sestreljenih deloma po protiletalskem topništvu, deloma pa po nočnih lovcih.

Po dnevnih napadih nemškega letalstva na industrijske naprave na angleški jugovzhodu, obali so nemška bojna letala v noči s težkimi bombami napadla industrijsko področje mesta Sunderland.

Končno objavlja vrhovno poveljstvo še tole:

Po sovjetskih angencijah danes objavljena in po Reuterjevi agenciji povzeta trditev, da je generalni polkovnik von Kleist padel, je neresnična.

Odhod vlaka s 50.000 darili za vojake na vzhodnem bojišču

Milan, 21. septembra. s. Vlak s 50.000 darili, ki jih je ljudstvo zbralo za vojake na vzhodnem bojišču, pač dokazuje ljubezen in hvaležnost Milančanov do bojevnikov. Odšel je sinoči iz Milana in so bile pri tej priliki prirejene navdušene manifestacije vere v Duceja in zmago. Stirideset vagonov tega vlaka je bilo ovitih v trakove zastav v napisu Vladarju, Duceju, kopenski vojski, letalstvu in mornarici.

Tajnika fašistične stranke so sprejeli na železniški postaji prefekt, zvezni tajnik, vrhovni poveljnik državne obrambe ter zastopniki vseh civilnih in vojaških oblasti ter veliki prvega fašista. Navzroč je bil tudi predsednik Narodnega društva bojevnikov, Amilcare Rossi, odlikovanec z zlato kolajno. Strankin tajnik je najprej pregledal močno skupino bojevnikov, medtem ko so se zastopniki fašizma in milanskih borcev strnili okrog njega ter navdušeno vzklikali Duceju.

Eksk. Vidussoni se je najprej razgovarjal z zveznim tajnikom, županom, predsedniki Pokrajinskih zvez vojnih invalidov in bojevniki ter z Borsanijem, odlikovancem z zlato kolajno, ki so spremljali mestne zastopnike, nato pa se je prijazno ustavil pri skupini mater v vojni padlih vojakov ter jih tolažil. Matere so mu odgovorile z navdušenimi izrazi vere. Minister, tajnik fašistične stranke, se je nato podal v okrepčevalnico za vojake in je pri tej priliki spet dal povod za navdušene manifestacije. Kratko bivanje strankinega tajnika na kolodvoru je potekalo ob neprestanih navdušenih vzklikih ljudstva, med katerim se je minister zadržal ter se z njim prisrčno razgovarjal. Ko je Eksk. Vidussoni stopil ob zvokih godbe, ki je zaigrala italijansko himno ter »Giovinezza«, na vlak, ki se je začel pomikati, je navdušenje ljudstva in Črnih strajc, zbranih na peronu, ki je bil ves v zastavicah in napisih »Evviva!«, priklopelo do vrhunca. Slišali so se neprestani vzkliki Duceju, vojski in fašistični Italiji. Vzklik »Vinceremo!« se je razlegel kot voščilo mesta Milana hrabrim vojakom italijanskega ekspedicijskega zbora v Rusiji.

Vesti 21. septembra

Zaradi vojne in štednje s surovinami so v Združenih ameriških državah omejili porabo raznih koristnih predmetov. Tako so skoro povsem ukinili izdelavo koles in bodo zaprte tovarne porabili za izdelovanje vojnih predmetov.

Angleška komunistična stranka je izdala razglas, v katerem zavzema svoje stališče glede odložitve volitev v britanski parlament. Ta razglas zgovorno priča za čezdalje večji vpliv Moskve na angleško javnost. Sovjetski poslanik Majski vodi osebno vse delovanje komunistične stranke. Komunisti agitirajo zlasti za odstop ministrov Amerija, Halifaxa, Hoareja in Simona, ki ne uživajo zaupanja Moskve. Končno izjva predlaga, da je treba angleški vojni kabinet organizirati na temelju skupnega poveljstva.

Madžarskemu poveljstvu je daroval vse svoje imetje, vredno več milijonov pŕŕgov, znani pisatelj Zilahy. Iz tega denarja bodo delili podporo mladim madžarskim pisateljem.

Bolgarska zunanja trgovina je v prvem polletju letošnjega leta dosegla obseg kakor še nikoli. Izvozila je blaga v vrednosti 5 in pol milijard levov, uvoz pa je bil vreden 5 milijard 220 milijonov levov. V prvi polovici lanskega leta je vrednost izvoza znašala 2 in pol milijardi, enako pa tudi uvoz. Ta ugoden razvoj bolgarske trgovinske bilance je treba pripisovati pozitivni izmenjavi blaga med Bolgarijo in državami Osi.

Izgubo podmornice »Urge« je objavila britanska admiraliteta. Podmornica je imela 730 ton in je bila oborožena z enim topom 76 mm in s 6 torpednimi cevmi.

Novega predsednika finske republike bodo volili prav isti volivci, ki so bili izvoljeni od finskega parlamenta 1937. Vse časopise je soglasno odobrilo to vladno rešitev.

Švedski minolovec, ki je pobiral blizu Oresunda mine, ki so jih angleška letala nametala, je zadela na mino in se potopila. Trije mornarji so bili ranjeni. Začasno je promet med Dansko in Švedsko skozi Oresund ukinjen.

Arabske uporniške tolpe so se spet pojavile v okolici Beyrutha v Siriji. Uporniki so na več krajih pretrgali petrolejski vod od Mosula v Tripoli. Oddelki, ki jih je vlada poslala nad upornike, so se večkrat spopadli z njimi. Nekateri bitke še trajajo.

V Barceloni so aretirali boljševiškega veljaka Helina ter predsednika revolucionarnega odbora v Albaseti Ruiza. Oba sta kriva številnih umorov v Albaseti in okolici.

Število zločinov in napadov se je v New Yorku povečalo, odkar so stopili v veljavo zamenjativni ukrepi. Ponoči neznanec silno radi napadajo civiliste.

Silno zagrizeni boji v Stalingradu

Berlin, 21. sept. s. Iz vojaškega vira se je izvedelo, da so boljševiki v noči od 17. na 18. septembra izkrcali na odseku pri Murmanskju v bližini zaliva Motovska (južno od Ribiškega polotoka) močan oddelki, ki je imel nalogo nena-doma napasti nemške postojanke. Toda sprčo budne čujčnosti straž je poveljstvo sovražno nakano hitro spoznalo, nakar so nemške čete s protinapadom vrgle Sovjete nazaj in jim prizadejale težke izgube. Preostali vojaki so se spustili v beg proti morju in ob 9. zjutraj je bil sovjetski izkrcavalni poskus že v celoti likvidiran. Poročajo tudi, da so sovjetski motorni člani v zalivu Viza poskušali izkrcati več oddelkov, toda nemško topništvo jih je zavrnilo. Tudi pri tem izkrcavalnem poskusu je imel nasprotnik visoke izgube v ljudeh in materialu.

Berlin, 21. sept. s. List »Nacht Ausgab« poudarja zagrizenost bojev ob Stalingradu in posebej omenja, da je vremenska izprememba imela kaj malo vpliva na razvoj teh bojev. Nem-

ške čete se še naprej nadvse junaško in trdovratno bore ne da bi dopustile sovražniku priti do sape. Stalno napadajo boljševiška odprna gnezda. Zadnji napad, ki so ga Sovjeti na severu sprožili proti nemškim postojankam z velikimi skupinami pehote in oklepnih oddelkov, označujejo v Berlinu kot zadnji obupni poskus, da bi razbremenili pritisk na Stalingrad in olajšali delo branilcem mesta. Toda ta poskus je v celoti spodletel ob strahovitem nemškem odporu in je veljal sovražnika novih težkih izgub v moštvi in materialu. Znova se je pokazalo, da Sovjeti ne zmorejo več obnoviti svojih postojank ob Volgi in da ne morejo zavreti ugodnega poteka nemškega napredovanja pri Stalingradu.

Angleži in Rusi bi radi spletkarili na Švedskem

Berlin, 21. septembra. s. Na Švedskem se v poslednjem času stalno množijo zločinska vohunska dejanja, o katerih pravi nemški list »Börsen-zeitung«, da pač dokazujejo, kako se je ta nevtalna dežela sprevrgla v pravo središče angleškega in boljševiškega vohunstva ter sabotaže. List ostro graja ta dejanja in poudarja, da je boljševizem na švedskih tleh našel novo rodovitno polje za zločinski udejstvovanje. Poleg tega pa pripominja tudi, da so te razmere zbudile živo zanimanje v deželah, na katere Švedska meji, v Nemčiji pa s pozornostjo zasledujejo razvoj dogodkov na tem odseku.

Nemška knjiga, ki govori o moskovskih načrtih za boljševizacijo vse Evrope

Berlin, 21. sept. s. Pred nekaj dnevi je v Nemčiji izšla knjiga, katero je napisal neki Wolfgang Mund. Ta knjiga vsebuje zanimive podrobnosti o boljševizacijskih načrtih Nemčije, ki jih je Moskva imela leta 1922. Tisti čas so tam imeli že sestavljen seznam komunistov, ki naj bi sestavljali prvo sovjetsko vlado v Nemčiji. Največji odstotek med njimi tvorijo Judje. Pet članov te pripravljalne vlade so bili Judje, znani kot krvoločni teroristi, ki so že poprej zagrešili nešteto krvavih zločinov. Knjiga nadalje pripoveduje, da so bile v Moskvi končane vse priprave za ustanovitev berlinske centralne GPU, ki bi imela svojo funkcijo za vso Evropo, načeloval pa bi ji neki Mihael Gorb. Dana so bila tudi točna navodila, po katerih bi nova vlada takoj po nastopu začela z režimom terorja po vsej Nemčiji, nakar bi GPU stegnila svoje prste tudi po ostalih državah in s tem prispevala k popolni boljševizaciji vse naše celine.

18.000 delovnih dni je izgubila angleška industrija v prvem polletju 1942 zaradi stavk.

Portugalski predsednik republike je izdal odlok, s katerim se razpisujejo za 1. november volitve poslancev v narodno skupščino.

Japonska javnost je z lastnimi prispevki dala zgraditi 235 letal, ki jih je darovala ob svečanosti letalskega dneva 20. septembra japonski mornarici.

Preteklo noč je imel Kodanj od 23. ure naprej najdaljši letalski alarm. Trajal je 3 ure.

stavlja, da si delajo zavezniki nevarne utvare glede zimskih težav, ki da čakajo Nemce. Pozabljajo, da je podnebje pozimi na Kavkazu razmeroma milo in da so Nemci po lanskih preskušnjah gotovo tudi pripravljeni za neugodnejše prezimovanje. Ehrenburgov članek ni edini, ki bi poudarjal nujno potrebo drugega bojišča. Sovjetski tisk govori o tem dan za dnem, in sicer z zmeraj bolj zločnimi besedami.

Sovjetski tisk zahteva drugo bojišče

Stockholm, 21. septembra. s. V sovjetskih listih je v zadnjih dneh izšel članek ruskega pisatelja Ehrenburga, v katerem se pisec zavzema za drugo bojišče, s katerim naj bi Angleži več ne odlašali. Ehrenburg pravi, da je rusko ljudstvo močno presenečeno nad nedelavnostjo zaveznikov. Sodi, da bi za bitko ob Volgi 50 zavezniških divizij v Franciji pomenilo več kakor vse pošiljke orožja in vojnega blaga, kar so ga od začetka vojne pa do danes poslali v Sovjetsko zvezo. Pisec do-

Učinkovitost ruskih min se je zelo zmanjšala

Zahrbtno vojskovanje, ki je značilno za boljševike, ni moglo niti za eno samo minuto ustaviti nemškega prodiranja

Posebni dopisnik AS z vzhod. bojišča takole opisuje nevarnosti, ki neprenehoma prete nemškemu in zavezniškemu vojaku na vzhodnem bojišču, ter zahrbtni način sovjetskega vojskovanja:

»Na bojišču, to vsak ve, je treba neprestano tvegati, in vprav zato nihče niti več ne misli na to, da tvega. Sklanja in sklanja se glava pod zvižgajočo kroglo, a prodiranje gre dalje in vsak med nami prispeva svoj delež za zmago osnih čet. Včeraj sem se prav poseben tvegal in če zdaj lahko še pišem te vrstice, se moram pač zahvaliti izključno le srečnemu naključju, tej blagoslovljeni boginji, ki me je vodila med nešteti minami, ne da bi bil ob katero zadel.

Vprav to vam hočem povedati, kako je bilo, ko smo se jaz, nek tovariš iz Bukareste - po imenu Aleksander G. - ter nemški poročnik Julij H. podali na široko področje, posejano z minami, ter smo se srečni vsi vrnili zdravi nazaj v svoje taborišče.

Znano vam je že, da Sovjeti polagajo na bojišča na tisoče in tisoče min, ker si umišljajo, da bodo na ta način mogli preprečiti ali vsaj zadržati prodiranje nemških in zavezniških čet. Z njimi posejejo travnike, žitna polja, skrivne gorske kaverne in jih nastavijo celo po stanovanjskih hišah, po nedolžnih stezah ter vaških potih. Povsod je možno, da naleti na mino. Tudi dreves se pogosto poslužujejo v ta namen in čisto se zgodi, da je mina, položena pod drevo, privezana za zeleno odsekano vejo tako, da se sproži, čim se kdo le rahlo dotakne veje. Celotno mrljevo se Sovjeti tu pa tam poslužujejo, da podnje skrijejo svoje mine. Naletiš na mrljico, ki leži sredi ceste, in ko ga hočeš odstraniti, da bi bila pot prosta za promet, ali da bi ga pokopal, se je razletel mina pod njim, čim se ga dotakneš.

Treba pa je priznati, da takšne zvižaje, ki so prav značilne za boljševiški način vojskovanja, dozdaj še niso niti za minuto zadržale prodiranja nemških in zavezniških vojakov, ki hite od zmage do zmage, od zavzetja do zavzetja.

Z magnetnimi palicami nad mine

Učinkovitost min pa je zdaj že neprimeroma manjša, kakor pa je bila. Učinkovite bi že bile, toda zavezniška vojska je izumila posebne vrste kovinastih magnetnih palic, s katerimi je mogoče hitro odkriti mino in jo narediti neškodljivo. »Pijonirji«, oddelki, ki so izurjeni nalašč za naskoke, in ženijski oddelki gredo pri vsakem prodiranju spredaj vse do spopadov ter očistujejo ozemlje nevarnih min. Naprej narede preko takšnih »minskih polj« ozke prehode, kjer so mine že odstranili ter od tam postavijo table iz lepenke, na katere napišejo: »Achtung! Minen!« za temi prvimi oddelki ostala prodirajoča vojska poskrbi, da mine čimprej odstrani. Mine so tako ektrbno skrite, da je ozemlje treba z vso pozornostjo raziskati.

Tako lahko vidiš na teh bojnih poljanah vseposod

kupe izpraznjenih min

torej samo še škatel, ki imajo obliko kock, kvadratov ali pa to okroglo. Po večini so vse kovinaste, naletiš pa tu ali tam tudi na lesene, vse pa nekako tako velike, kakor so na primer tisti grelci, ki jih naše mamicke devajo v posteljo, da jih ponoči ne zebe. Ponekod, zlasti pa na tistih mestih, ki so jih Sovjeti sklenili za vsako ceno braniti, pa so mine celo tako velike, kakor morske mine. Imajo štiri količke in vrvice, s katero je mino mogoče sprožiti na večjo daljavo, služijo pa zaščitnim stražam, kadar se ostala vojska umika.

Ne eksplodira pa vsaka mina, če se človek zadene vanjo. Nekatere so takšne, da se razleže šele tedaj, kadar nanjo pritise predmet, ki je težji od sto kilogramov. Te mine so nevarne za oklepna vozila, za motocikle in podobna vozila. Toda kadar sem dejal, mine danes ne dosega več v polni meri svojega namena in so žrtve, ki jih danes zahtevajo, manjše, kakor pa so bile v prvih mesecih vojne. Skoraj vedno pa je največ žrtev med civilnim prebivalstvom, torej med Rusi samimi.

Mine po travnikih, zvezane skupaj po dve in dve z nevidnim trakom, da človek res kaj lahko zadene vanj, so posejane tudi tako, kakor sem popisal. Ta način polaganja min pa je res odličan. Zato ste ve, mine na vrstico,

mine na pritisk ali mine na uro, že zastarele in se uveljavljajo lahko le tam, kjer vas pride izzivat norec, ki se ne zmeni za signale.

Nevaren sprehod

In tokrat so mine našle tri »norce« v meni in v mojih dveh tovariših. Nemcu in Romunu, ki smo se bili podali v smrtno nevarnost vprav med te nevarne sovjetske »gobec«. Res nismo šli tja nalašč. In poslušajte, kaj se je zgodilo!

Tisto pokrajino so pred dvema urama zasedli romunski oddelki, še vedno pa so grmeli topovi in se je slišalo streljanje s strojnicami in puškami. Iz bližnje opazovalnice smo se torej mi trije podali urnih nog proti kraju X., da bi sledili naskakovalnim oddelkom ter da bi si od blizu ogledali škodo, ki so jo povzročili požari, zaradi katerih je nebo rdeče žarelo in se je plamen še vedno visoko dvigal iz dveh tovarn.

Šli smo previdno po tistih stezah, kjer ni bilo več min. Naša pot je šla navzgor, pa spet navzdol, preko jam, ki so jih izkopale bombe in okrog njih. Kraj X. je zdaj že blizu. Bili smo brž tam. Pred nami so se že prikazale prve predmestne hiše in tu pa tam je kak starček v civilu pokukal iz teh napol razdejanih koč ter se čudil, kako je vendar še mogel ostati pri življenju.

Kakih pet sto metrov vstran je bila cesta, ki je držala v mesto. Šli smo po klanecu navzdol, vedno dalje. Naš korak je bil zmeden, kajti po takšnih stezah, kakršne so tu, ni mogoče držati pravilnega koraka. Tu pa tam smo se za hip ustavili ter se ozrli, da bi se prepričali, kako daleč smo prav za prav že prišli. Videli smo vselej, da kar ne moremo priti tako hitro kam naprej, kakor bi radi. Zagledali smo tedaj nekoga, ki je hitril nog stopal po cesti. Po njegovih očalih smo spoznali, da je to general, ki poveljuje zmagoviti diviziji. Z njim so še štirje drugi častniki.

»Stoj!«

Soglasno smo sklenili, da ga dohitimo. Stekli smo po stopni in že smo bili le še kakšnih sto metrov od njega. Tedaj se je nenadoma pojavil na cesti, v bližini straže, nek romunski vojak, nam začel mahati z rokami ter nam obupno skušal dopovedati, naj se vendar ustavimo. »Kaj hoče vendar,« je dejal G. »Vprašaj ga ti, ki si Romun,« sem odgovoril. Medtem smo se ustavili in poročnik H. je začel s silno resnim obrazom gledati po tleh okrog sebe. Tovariš G. je na vsak način hotel govoriti s stražarjem in jo je zato mahnil proti njemu. A stražar je že zavpil na ves glas: »Stoj!« Govorila sta nato nekaj, nakar se je G. obrnil proti nama in dejal: »Na tem kraju so posejane lahke mine, ki eksplodirajo že, če človek zadene vanje. Glejmo, da se hitro odstranimo.«

Osupnila sva in tesno nama je postalo okrog srca, pa tudi, tovarišu Romunu. Gotovo je vsakemu od nas treh prišlo na misel, kako bi bilo, če bi se zdaj pa zdaj razletela pod nogami mina in nas raznesla v večnost...

Brž smo se začeli posvetoovati, kako bi prišli odtod kam bolj na varno in nismo več mislili na nobeno drugo stvar. Poročnik H. je dejal: »Poslušajte, jaz bom hodil spredaj in bom gledal, da ne naletimo na kakšno mino. Vidva mi sledita točno po mojih stopinjah. Še kakšnih sto metrov poti, pa smo na cesti. V desetih minutah, ali v četr uri bomo že lahko tam, ne da bi se nam kaj hudega zgodilo.«

Oglasil se je tovariš G. in dejal: »Ne, jaz bom stekel naprej, vidva pa stopita hitro za mano. Ze vem, kako je treba hoditi, odločiti pa se je treba naglo.«

Jaz pa sem pomodroval: »Če smo dve sto metrov srečno prehodili, zakaj ne bi mogli še tih sto. Nadaljujmo pot, kakor da vse to ni nič in Bog nam bo dal srečo.«

Spogledali smo se brez besede, Nemec, Romun in Italijan. Dva častnika in en častnik. »Dobro bi zadelo mina,« sem se pošalil. »Pojdimo brž naprej.«

Odšli smo, kakor bi nas kdo vrgel s pračo, ali kakor da bi tekmovali za prvenstvo. Nismo več slišali niti grmenja topov ne eksplozij granat niti ne regljanja strojne. Ničesar nismo slišali, pač pa smo gledali, kako bomo čimprej prišli na tisto cesto, ki ni bila več tako daleč.

SELMA LAGERLOEP:

101

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Obljubil sem polkovniku, da bom njegovo naročilo izvršil. Toda komaj sem stopil v svojo sobo, mi je nenadoma postalo jasno, da Vas, milostna gospodična, ne smem vznemirjati s svojo navzočnostjo. Zavoljo tega sem sklenil, da bom preostanek noči porabil za to, da bom popisal vse dogodke. Prosim za oprostitev, ker je postalo pismo tako obsežno. Znaniti je iz prepričanja, da boste Vi prebrali pisanje, moje pero tako gladko drslo po papirju. Sedaj je jutro že zdavnaj vzniklo. Moj voz stoji že ure dolgo vprežen, pred vrati, toda navzlic temu moram pripisati še nekaj besedi.«

Imel sem priliko, da sem mladega Ekenteda opazoval pri raznih priložnostih in sem vnovič spoznal v njem bogato, plemenito dušo, ki obeta za bodočnost še kaj velikega. Toda potem sem ga zopet videl trdega, skoraj groznega, lahkovernega in zanesljivega, takšnega, da na sebi že ni kazal človeškega zdravja več. Rad bi vam, milostna gospodična, izrazil zagotovilo, da stoji mladi mož pod pogubnim vplivom, ki zelo kvarno vpliva na njegov značaj.

Vi, moja gospodična, ste sedaj v oči svojega zaročenca »prani in očiščeni slehernega suma. Ker se pa Vi in Vaš zaročenec vidita vsak dan, je nemogoče, da bi se mogel Dr. Ekenstedt za vedno upirati Vašim čarom. Dobre odnose med Vami in njim moram jaz na vsak način v najkrajšem času spet uvesti. To je v najmanjši meri pošteno upanje Vašega udanega služabnika, zaradi katerega se je, žal, to razmerje podrla, pa vendar oprostite možu, ki Vas ljubi in Vam želi le neskaljene sreče, če Vas pred omenjenim vplivom svari in Vam svetuje, da ga po možnosti popolnoma odstranite.

Dovolite pa mi še eno besedo:

Menda mi ni treba posebej povedati, da je polkovnikova prošnja tudi moja. Za gospo polkovnikovo Ekenstedt čutim brezmejno udanost. Če potrebujete za njeno rešitev tudi mojo pomoč, potem lahko računate, da sem pripravljen tudi na največje žrtve.

Vaš udani in pokorni sluga

Gustav Henrik Schagerstroem.

Karlina je to pismo prebrala večkrat. Ko se je vsebino naučila skoro na pamet, je nekaj časa negibno obsedela in spraševala, kaj prav za prav polkovnik in Schagerstroem pričakujeta od nje.

Kaj je mislil polkovnik s svojim pozdravom in čemu si je Schagerstroem dal toliko truda, da ji je napisal to dolgo pismo?

Za hip se je spomnila, da je naslednji dan dan tretjih oklicev. Ali morda misli Schagerstroem, da bo sedaj, ko je vse skupaj izvedela, prišlo do zadnjega oklica, s čimer bi oklicem dala neke vrste obvezno veljavnost?

Ne, takoj ga je opustila slehernega takšnega namena. On sam ni mislil nase. Če bi to storil, potem bi gotovo pisal predrnejše. Tako pa se je zelo odkritosrčno izrazil o Karlu Arturju. Brez pomiselnosti se je izpostavil nevarnosti, da bi ona utegnila misliti, da se je pismo rodilo iz želje, da bi škodovalo njegovemu tekmeu.

Toda, kaj neki sta potem mislila oba, on in polkovnik, da naj ona stori?

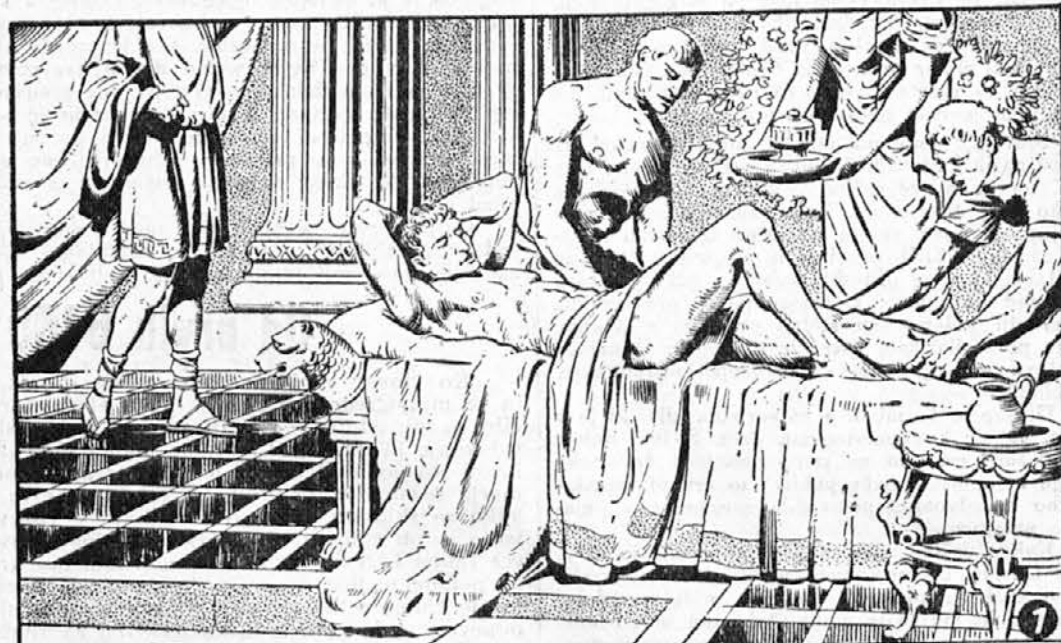
Mar si domišljujeta, da ima vsemogočno oblast nad Karlom Arturjem? Saj ga je že poskušala pregovoriti in je pokazala vso svojo zgornost, toda dosegla ni nič.

Zaprta je oči. Tedaj je zagledala pred seboj gospo Beato z obvezano glavo in mrljiškim bledim, povrh pa tudi čisto majhnim obrazom. Videla je ponosni in zaničljivi srd v njenih očeh. Slišala jo je, kako je rekla tujemu, neznanemu možu, ki je prav tako, kakor ona, trpel zaradi zavržene ljubezni: »Trpko je, gospod industrijec, če našce srce ne sliši nobenega odmeva na ljubezen takrat, kadar ljubi.«

Karlina je skočila pokonci, zganila pismo in ga vtaknila v žep, kakor da bi ji moglo dati pomoč in varstvo. Nekaj trenutkov kasneje je bila na poti proti naselju ob cerkvi.

HENRIK SIENKIEWICZ

ROMAN V SLIKAH

Petronij, ljubljeneč cesarja Nerona, lepote, razsodnik v modnih in umetnostnih rečeh, se je zmučen od dolge pojedine prebudil šele opoldne. Dal se je nesti v svojo slovit, prekrasno kopalnico. Dva velikanska kopalničarja sta ga položila na umetno izdelano mizo in mu začela pregnetati mladostno telo. Tedaj je izza zavese pokukal suženj in povedal, da je prišel mladi Markus Vinicij, Petronijev nečak.

»Pozdravljen, Petronij,« je dejal mladenič, ko je stopil v toplice. »Dobrodošel v Rimu in prijeten počitek po vojni,« mu je odvrnil Petronij ter mu podal roko. Vinicij je sedel in začela sta govoriti o vojni v Mali Aziji, odkoder se je bil Vinicij vprav vrnil. Nato je začel govoriti o tistem, zaradi česar je bil prišel k Petroniju. Povedal mu je, da ga je po srečni vrnitvi v Rim neusmiljeno zadela puščica Amorja. Boga ljubezni...

Ali bomo prišli tja? Da, prišli smo srečno, zdravi.

Pomilovanja vredno »minsko polje«

Potem smo se ozrli nazaj na tisto »minsko polje« in si ga začeli ogledovati. Skoraj smo ga začeli pomilovati. »Niti tega ni bilo možno, da bi nas pognalo v zrak!« (Kakor vidite, človek lahko hodi po minah in se mu nič ne zgodi. Sicer pa poudarjam še enkrat, da je ta način polaganja min že zastarel. A tega ne smemo preveč pretiravati. Človek mora biti še vedno pozoren, previden in imeti mora tudi malo sreče. Nihilističnim nazorom še najbolj odgovarja način vojskovanja z minami, ki je Rusom bil vedno tako zelo drag. Oni so tudi prepričani, da bodo z minami lahko nadomestili naravne zemeljske ovire, kakor so reke,

gorski grebeni in drugo. Skušnja pa je pokazala in vedno bolj dokazuje, da se je učinkovitost min zelo zmanjšala.

General me je prijel pod roko in vsi skupaj smo se potem z živahnim korakom podali proti kraju X.

Bolgarska vlada je sestavila načrt, po katerem bi imeli bolgarski naseljenci v bivši grški Trakiji sledeče ugodnosti: Vsak naseljenec bo lahko kupil zemljo, poslopje in inventar za 35% dejanske vrednosti, vrh tega bo lahko kupno ceno odplačeval v obrokih brez obresti, in sicer šele od leta 1944 naprej. Bolgarska Kmetijska in Zadruga banka pa bodo dale naseljencem dolgoročna posojila po 4% za nabavo nadaljnjega inventarja. Ves živi in mrtvi inventar pa bodo bolgarske železnice prepeljale brezplačno.

Ko je prispela do vogala organistove hiše, je za trenutek obstala in zmolila en očenaš. Imela je namen poskusiti in pripraviti Theo Sundlerjevo, da bi poslala Karla Arturja nazaj k njegovi materi. Edino Thea bi to lahko dosegla. Karlina je prosila Boga, naj bi njenemu ponosnemu srečniku potrebno potrpežljivost, da bi se ji potem posrečilo žensko, katero je sicer sovražila, ganiti in pridobiti.

Sreča ji je bila naklonjena. Gospa Sundlerjeva je bila sama doma. Karlina je vprašala, če ima morebiti nekaj odvisnih minut zanj na razpolago in kmalu sta obe sedeli druga drugi nasproti v mali prijetni in lepi sobici gospe Sundler.

Karlina je mislila, da mora za uvod v razgovor začeti s prošnjo za odpuščanje za tiste odstrižene kodre. »Takrat sem bila tako zdvojenca,« je rekla, toda vseeno je bilo prav gotovo grdo od mene.«

Gospa Sundler se je pokazala zelo ustrežljivo. Rekla je, da da v celoti razume njena čustva. Priznala je, da ima tudi sama še mnogo več vzrokov, da jo prosi za oprostitev. Verovala je v Karlino krivdo in tudi ne mara tajiti, da jo je zelo trdo obsodila. Toda odslej naprej hoče storiti vse, da bo Karlina spet prišla do svoje časti.

Karlina je ravno tako odločno odgovorila, da ji je hvaležna za to obljubo, toda na srečo ima navsezadnje nekaj čisto drugega kakor pa njuno osebno poravnavo.

Tedaj je začela pripovedovati o nesrečnem padcu, ki se je primeril gospej Beati, in pristavila, da Karl Artur gotovo ne ve, kakor usoden je bil ta padec za njegovo mater. Kajti sicer ne bi bil zapustil Karlstadta, ne da bi svoji ljubljeni materi rekel vsaj prijazen besedo.

Tedaj pa je postala Thea Sundler zelo zadržana.

Rekla je, da je spoznala, da Karla Arturja pri vseh važnejših dejanjih nedvomno vodi božja volja. Naj stori kar koli, vedno dela po božjih migljajih.